

1882

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

KREDİ DERECELENDİRME KURULUŞLARI VE 15 TEMMUZ SONRASI TÜRKİYE İLE İLİŞKİLER

Ahmet ÇELİK

Araştırma Raporu

Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürlüğü

KONYA
Eylül, 2016
www.kto.org.tr

İçindekiler

GİRİŞ	1
1 KREDİ DERECELENDİRME KURULUŞLARI (KDK)	1
1.1 KDK'ların Sundukları Hizmetler ve İlkeleri.....	1
1.2 Kredi Derecelendirmede Üç Büyükler	2
1.3 Ülkelerin Kredi Notlarında Etkili Olan Faktörler	4
2 KREDİ DERECELENDİRME KURULUŞLARI VE TÜRKİYE	5
2.1 Türkiye'nin KDK ile ilişkisi ve Derecelendirme Notları	5
2.2 Türkiye'nin Kredi Notunun Artması Ne İfade Eder, Not Nasıl Artar?	6
2.3 15 Temmuz Sürecinde Kredi Derecelendirme Kuruluşları	7
3 SONUÇ	8
KAYNAKLAR	11

GİRİŞ

Derecelendirme; devletlerin ya da kurumların geçmişten günümüze kadar verilerinin incelenerek finansal yükümlülükleri yerine getiri getiremeyeceğini öngörmek için kullanılan bir sınıflandırma sistemi olarak tanımlanabilir.

Bu değerlendirme bağımsız, tarafsız ve adil kuruluşlar tarafından yapılır. Bu kuruluşların bir kısmı uluslararası düzeyde faaliyet göstermekte iken, bir kısmı da belirli bir bölge ya da belirli iş alanı üzerinde uzmanlaşmışlardır.

Kredi derecelendirme kuruluşlarına ihtiyaç duyulmasının en büyük sebebi; mevcut olan verilere ulaşılmaktan çok, derecelendirdikleri finansal varlıkların gelecekte nasıl bir yol izleyeceği ve vermiş olduğu sinyallerin ne yönde olduğudur. Yatırımcılar, ihraççılar, kredi talep edenler ve hükümetlerin kısa sürede bu bilgiye ulaşmak istemesi kredi derecelendirme kurumlarına yönelik beklentileri artırmıştır.

Ülke riski, o ülkenin ekonomik, politik ve sosyal yapısına göre belirlenir. Özellikle sermaye piyasasının gelişmiş olduğu ülkelerde yabancılar tarafından yatırım kararlarının ve kredi şartlarının belirlenmesi için ülkenin kredibilitesi önemli olmaktadır. Bu nedenle yatırım yapılacak ülkelerin kredibilitesi sürekli olarak takip edilmektedir. Ülke riski belirlenirken ekonomik, politik ve sosyal yapıları belirleyen ve oluşturan göstergeler incelenerek önem derecesine göre kaydedilmekte ve değerlendirilmektedir.

1 KREDİ DERECELENDİRME KURULUŞLARI (KDK)

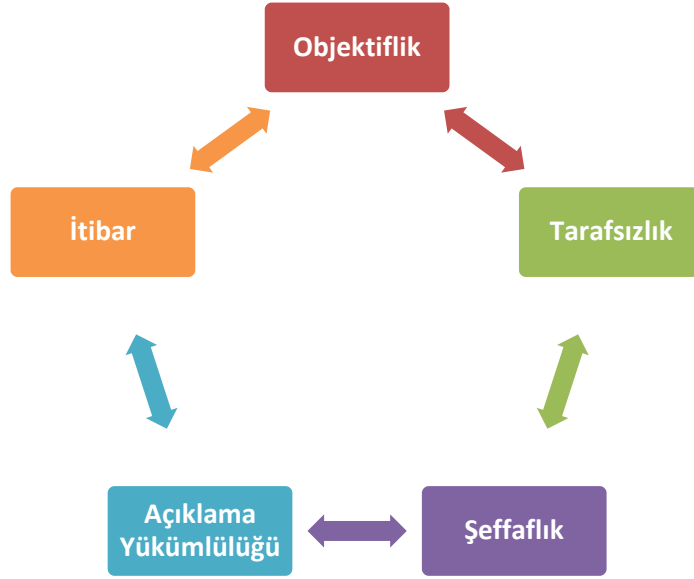
1.1 KDK'ların Sundukları Hizmetler ve İlkeleri

Ülkeleri ya da işletmeleri sınıflandıran, not veren kredi derecelendirme kuruluşlarının sundukları hizmetler aşağıdaki gibidir:

- Ülkelerin yönetimleri ve ulusal merkez bankalarının kredibilitesini değerlendirir.
- Borçluların kredibilitesini ve borçların sürdürülebilirliğini değerlendirir.
- Bankaların ve finansal kurumların mali yapılarını ve borç kapasitelerini değerlendirir.
- Dış ticaret yapılarını ve cari açığı inceler, sürdürülebilirliğini değerlendirir.
- Reel sektörde ve finans sektöründe yatırım yapılabilirlik değerlendirmeleri yapar.
- Makroekonomik büyüklüklerdeki gelişmeleri inceleyerek türlü risklerin analizini yapar.
- Değerlendirmeleri kısa, orta ve uzun vadelerle periyodik olarak yapar.
- Verilen notlar, ulusal ve uluslararası kamuoyuna duyulur.

Kredi derecelendirme kuruluşları, ülkeleri ya da şirketleri derecelendirirken bazı ilkeler ışığında hareket etmek zorundadır. Bu ilkeler, kuruluşa olan güvenin artmasını ve yaptıkları derecelendirmelerin saygınlık görmesini sağlamaktadır.

KDK'ların Uyması Gereken İlkeler

1.2 Kredi Derecelendirmede Üç Büyükler

Tarihte ilk olarak 1837-1841 yılları arasında ABD, ekonomisindeki çöküş ve şirket taahhütlerini yerine getirememesiyle birlikte Lewis Tappan tarafından derecelendirme başlatılmıştır. ABD ekonomisindeki çöküntüden etkilenen Tappan; doğu-batı eyaletlerinde, çoğunluğu avukat olan bir topluluk oluşturarak, derecelendirmenin temelinin atılmıştır.

Avukat olan John Bradstreet, müvekkillerinden topladığı piyasa bilgilerini NewYork toplanıcılarına satmaya başlamıştır. 1849 yılında Bradstreet Company adından bir şirket kurarak derecelendirme kuruluşu görevini yapan ikinci şirket olarak ortaya çıkmıştır.

Daha sonra bu iki şirket birleşerek "Dun and Bradstreet" ismini almıştır. Bu şirket 1962 yılında ismini **Moody's Investors Service** olarak değiştirmiştir ve günümüzde de aynı isimle devam etmektedir.

Moody's derecelendirme şirketinden sonra, 1916 yılında Poor's Publishing Company ve 1922 yılında Standard Statistic Company derecelendirme faaliyetine başlamıştır. 1941'de bu iki derecelendirme kuruluşu birleşerek günümüzde de faaliyetlerine devam eden **Standard&Poor's(S&P)** ismini almıştır.

Bir başka derecelendirme kuruluşu olan **Fitch**, 1913 yılında kurulmuştur. 1924 yılından günümüze kadar gelen üç harfli rating gösterge çizelgesini piyasaya kazandırmıştır. 1931 yılında

Wall Street'in çöküşünden sonra ilk kez derecelendirmeyi düzenleyici amaçlarla da kullanılmıştır.

Dünya çapında çok sayıda reyting kuruluşu olmakla birlikte bu üçü piyasaya egemen konumdadır. Üç büyük derecelendirme kuruluşu da New York merkezli olup, Fitch Ratings'in Londra'da ikinci bir merkezi bulunmaktadır.

Bu üç büyük kredi derecelendirme kuruluşu geçmişte olduğu gibi günümüzde de aktif rol oynayarak piyasadaki aktörlere bilgi akışı sağlamaktadır. Farklı yöntemler kullanarak sınıflandırma ve notlandırma yapan, tekel yapıyı oluşturan üç büyüklerin sektördeki etkisini anlamak için yaptıkları kredi derecelendirme ve elde ettikleri ciro seviyesine bakmak yeterlidir.

Fitch'in 50 den fazla büroda 2.000'nin üzerinde çalışanı, **Moody's'in** 28 ülkede 6.400'ün üzerinde çalışanı ve **Standar&Poor's'un** (S&P) 26 ülkede 5.000'den fazla çalışanı bulunmaktadır.

Bir şirketin kredi derecelendirmesi, potansiyel yatırımcılar için tahvil gibi kredi kâğıtları hakkında bir malî göstergedir.

Üç Büyük Kredi Derecelendirme Kuruluşunun Not Sistemi

Moody's		S&P		Fitch		Notun Açıklaması
Uzun vadeli	Kısa vadeli	Uzun vadeli	Kısa vadeli	Uzun vadeli	Kısa vadeli	
Aaa	P-1	AAA	A-1+	AAA	F1+	En yüksek dereceli
Aa1		AA+		AA+		Yüksek dereceli
Aa2		AA		AA		
Aa3		AA-		AA-		
A1	P-2	A+	A-1	A+	F1	Üst orta sınıf
A2		A		A		
A3		A-		A-		
Baa1	P-3	BBB+	A-2	BBB+	F2	Alt orta sınıf
Baa2		BBB		BBB		
Baa3		BBB-		BBB-		
Ba1	Not prime	BB+	B	BB+	B	Yatırım yapılamaz spekülatif
Ba2		BB		BB		
Ba3		BB-		BB-		
B1		B+		B+		Son derece spekülatif
B2		B		B		
B3		B-		B-		
Caa1		CCC+		C		
Caa2	CCC	büyük ölçüde spekülatif				
Caa3	CCC-	Kurtarılması beklenen, iflasa yakın				
Ca	CC					
C	C	D	/	/	İflas	
/	D					
/	/					

Standard & Poor's derecelendirme skalası, en iyiden en kötüye AAA, AA, A, BBB, BB, B, CCC, CC, C, D iken Moody's sisteminde AAA, Aa1, Aa2, Aa3, A1, A2, A3, Baa1, Baa2, Baa3, Ba1, Ba2, Ba3, B1, B2, B3, Caa1, Caa2, Caa3, Ca, C şeklinde sıralama vardır.

Fitch Ratings'in kredi notu sınıflamasında, alt seviye yatırım yapılabilir grubundaki ülkeler BBB+, BBB ve BBB- kredi notlarıyla temsil edilmektedir. BBB-'nin hemen altında bulunan BB+, BB ve BB- kredi notları ise "yatırım yapılamaz (çöp)" seviyeyi gösterir.

Standard & Poor's ve Fitch için BBB-, Moody's için Baa3 ve yukarısı yatırım yapılabilir seviye olarak kabul edilmektedir. S&P ve Fitch için BB+, Moody's için Ba1 ve aşağısı ise yatırım yapılamaz spekülasyon derecesi sayılmakta ve çoğunlukla "çöp" olarak adlandırılmaktadır.

1.3 Ülkelerin Kredi Notlarında Etkili Olan Faktörler

Ülkelerin Kredi Notlarında Etkili Olan Faktörler	
Ekonomik Faktör	Kişi Başına Düşen Gelir Bir ülkenin vergi tabanı ne kadar genişse kredi borcunu geri ödeyebilme yeteneği de o kadar yüksektir.
	GSYİH Büyümesi Ülkenin büyüme hızı ne kadar yüksekse borçlarını geri ödeyebilme yeteneği de o kadar yüksektir.
	Enflasyon Ülke bazında makul görülen enflasyonun dışında bir enflasyonist süreç yaşanmıyor ise kredi derecelendirme kuruluşlarınca, bu ülke riski içinde barındırmayan bir ekonomiyi yansıtmaktadır.
	Dış Borç Ülkenin dış borç yükünün az olması borç erteleme riskini azaltmaktadır.
	Ekonomik Gelişmişlik Bir ülke ne kadar gelişmişse borçlarını ödeyememe olasılığı da o kadar azdır.
Politik Faktör	! ! Savaş, ülkenin yabancı güçler tarafından ele geçirilmesi, ! İç ayaklanmalar, terör olaylarının sebep olduğu iç karışıklıklar, ! İdeolojik farklılıklar, ekonomik çıkar çatışmaları, ! Bölgecilik, politik kutuplaşma, ! Aşırı görüşlere sahip olanların hükümet yönetimine geçmesi...
Sosyal Faktör	! ! Borçlu ülkeler, ! Nüfus yoğunluğu, eğitim düzeyi, ! Gelir dağılımı, ! Sendikalaşmalar ve dini gruplaşmalar...

2 KREDİ DERECELENDİRME KURULUŞLARI VE TÜRKİYE

2.1 Türkiye'nin KDK ile İlişkisi ve Derecelendirme Notları

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşları 90'lar öncesinde, gelişmekte olan ülkeleri, derecelendirmeye almamakta iken dünya para piyasalarından borçlanmasıyla birlikte Türkiye de kredi derecelendirme sürecine adım atmıştır. Türkiye ilk olarak 1989'da derecelendirme notu almış, ancak açıklanması 1992 yılında olmuştur.

Üç büyük kredi derecelendirme kuruluşunun 2008 küresel kriz döneminden 2016'ya Türkiye'ye verdiği notlar çalışmanın tabloda gösterilmiştir. Türkiye'ye ilk kez not veren kredi derecelendirme kuruluşu Standard&Poor's'dur. Bir sonraki sırada Moody's ardında da Fitch not vermiştir.

Türkiye 1990'ların başında Moody's ve S&P'a göre yatırım yapılabilir seviyede yer almıştır. Dünya çapında yaşanan krizler sebebiyle ve siyasi sorunlar sebebiyle kredi derecelendirme kuruluşları Türkiye'nin notunu aşağı yönlü hareketlendirmiştir.

2001 yılında yaşanan bankacılık kriziyle birlikte kredi derecelendirme kuruluşları Türkiye'nin notunu spekülasyon seviyeye kadar geriletmiş ve risk ağırlığını yüzde 100 olduğunu açıklamıştır.

2004 yılından sonra Türkiye ekonomisinin toparlanmasıyla birlikte kredi derecelendirme kuruluşları, Türkiye'nin notunu yukarı yönlü bir hareketlendirmiştir. 2013 yılında, Moody's ve S&P Türkiye'nin kredi notunu yatırım yapılamaz seviyesinde belirlemişken Fitch yatırım yapılabilir seviyesinde belirlemiştir.

2014 yılında; Moody's, Türkiye'nin kredi notunu yatırım yapılabilir seviyesine çıkarmıştır. Fitch Türkiye'nin kredi notunu 2013 yılındaki gibi BBB seviyesinde tutarak kredi notunda artış yapmamıştır ve durağan şekilde belirlemiştir. S&P, Türkiye'nin kredi notunu BB+ olarak belirleyip durağan olan not görünümünü negatife çevirmiştir.

2015 yılında, Moody's, Türkiye'nin kredi notunu değiştirmemiştir. Fitch, Türkiye'nin kredi notunu BBB- ile yatırım yapılabilir seviyede tutup kredi notu görünümünü ise durağanda tutmuştur. S&P kuruluşu, Türkiye'nin kredi notunu BBB- seviyesine indirmiştir.

2016 başlarında; Moody's, Türkiye'nin yatırım yapılabilir seviyesinde bulunan notunu ve negatif görünümünü değiştirmemiştir. Fitch ise Türkiye'nin kredi notunu değiştirmemiştir.

Türkiye'nin Fitch, S&P, Moody's a Göre Kredi Notları (2008/2016)

Derecelendirme Kuruluşu	Derece	Görünüm	Tarih
Moody's	Ba1	Durağan	Eylül 23 2016
Fitch	BBB-	Negatif	Ağustos 19 2016
S&P	BB	Negatif	Temmuz 20 2016
Moody's	Baa3	Negatif izleme	Temmuz 18 2016

S&P	BB+	Durağan	Mayıs 06 2016
Moody's	Baa3	Negatif	Nisan 11 2014
S&P	BB+	Negatif	Şubat 07 2014
Moody's	Baa3	Durağan	Mayıs 16 2013
S&P	BB+	Durağan	Mart 27 2013
Fitch	BBB-	Durağan	Kasım 05 2012
Moody's	Ba1	Pozitif	Haziran 20 2012
S&P	BB	Durağan	Mayıs 01 2012
Fitch	BB+	Durağan	Kasım 23 2011
Fitch	BB+	Pozitif	Kasım 24 2010
Moody's	Ba2	Pozitif	Ekim 05 2010
S&P	BB	Pozitif	Şubat 19 2010
Moody's	Ba2	Durağan	Ocak 08 2010
Fitch	BB+	Durağan	Aralık 03 2009
Fitch	BB-	Pozitif izleme	Ekim 27 2009
Moody's	Ba3	Pozitif	Eylül 18 2009
S&P	BB-	Durağan	Eylül 17 2009
S&P	BB-	Negatif	Kasım 13 2008
S&P	BB-	Durağan	Temmuz 31 2008
S&P	BB-	Negatif	Nisan 03 2008

2.2 Türkiye'nin Kredi Notunun Artması Ne İfade Eder, Not Nasıl Artar?

Türkiye'nin kredi notunun arttırılması, hem kamu hem de özel sektör tarafından istenmektedir. Türkiye'nin ekonomik performansına göre verilen kredi notlarının hali hazırda düşüktür ve Türkiye'nin altında ekonomik performansa sahip olan ülkelerin Türkiye'ye göre daha üst sıralarda yer aldığı da aşikârdır.

Türkiye'nin kredi notunda Moody's ya da S&P tarafından yapılacak bir iyileştirme, ülkenin daha fazla yatırım çekebilmesi açısından bir eşik olarak kabul edilmekte. Zira **herhangi bir ülkenin üç büyük şirketten ikisi tarafından yatırım yapılabilir kategorisinde notlanması, yatırım girişlerini tetikleme açısından yeterli görülüyor.**

Türkiye'nin kredi notundaki artışın, portföy yatırımları ve doğrudan yatırımları artırması beklendiği gibi, yabancı borçlanma maliyetlerini de aşağı çekmesi beklenmektedir. Bu doğrudan olmasa da dolaylı olarak iç borçlanma maliyetlerini de aşağı çekecek bir değişiklik olacaktır.

Moody's ve S&P analistlerinin zaman zaman yaptıkları açıklamalarda gündeme getirdikleri ve "Türkiye'nin kredi notunu arttırması için yapması gerekenler" olarak önerilenler şu şekilde listelenebilir:

- ! Yatırımcının ekonomiye güveni artması,

- ! Türkiye'deki iç ve jeopolitik gerilimlerin azalması,
- ! Ülkenin dış finansmanı üzerindeki baskının azaltılması
- ! Vergi sisteminin daha etkin hale getirilmesi,
- ! Sosyal sigorta ve emeklilik sisteminin sağlıklı bir yapıya kavuşturulması,
- ! KİT'lerin özelleştirilmesi,
- ! İstihdam fazlasının azaltılması,
- ! Merkez Bankası'nın bağımsız hale getirilmesi,
- ! Enflasyonun düşürülmesi.

Tavsiyelere bakıldığında çoğunun 2016 yılı itibarıyla yerine getirildiği görülecektir. Fakat Türkiye'nin kredi notu hala aynı şekilde kalmaya veya düşürülmeye devam etmektedir. Sürecin uluslararası ayağının çok iyi takip edilmesi, kriz sırasında ve sonrasında yapıldığı gibi, yabancı yatırımcıların doğru bir şekilde bilgilendirilmeye devam edilip, özellikle doğrudan yatırımcıların ülkeye getirilmesinde gerekli mekanizmaların daha hızlı bir şekilde etkinleştirilmesi yararlı olacaktır.

2.3 15 Temmuz Sürecinde Kredi Derecelendirme Kuruluşları

15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan hain darbe kalkışması sonrasında **Standard&Poor's (S&P) Türkiye'nin BB+ olan notunu BB'ye indirmiş ve görünümünü değiştirmiştir.**

Diğer derecelendirme kuruluşu olan Moody's ise ilk olarak ülke kredi notunu izlemeye almış, ancak yatırım yapılabilir seviyesini değiştirmemişti. Fakat **Moody's**, darbe girişiminin ardından 18 Temmuz'da başlatılan izleme sonucu **Türkiye'nin kredi notunu "Baa3"ten "Ba1"e çekti, not görünümünü "durağan" olarak belirleyerek Türkiye'nin "yatırım yapılabilir seviyedeki notunu" bir kademe düşürdü. Moody's 3 yıl önce Türkiye'yi yatırım yapılabilir seviyeye çıkartmıştı. Üç yıl sonra Türkiye bu notu kaybetti. Moody's not düşüşüne gerekçe olarak, dış finansman gereksiniminden kaynaklanan risklerin artmasını, kurumların gücünün zayıflamasını ve büyümenin yavaşlayacak olmasını gösterdi. Kuruluşun Türkiye'yle ilgili 2016 takvimindeki bir sonraki potansiyel değerlendirme tarihi ise 2 Aralık.**

Moody's indiriminin ardından, **üç büyük derecelendirme şirketinden ikisinde Türkiye'nin notu yatırım yapılabilir düzeyin altına çekilmiş olmuştur.** Diğer kredi derecelendirme şirketi Fitch ise Türkiye'nin kredi notunu **"yatırım yapılabilir düzey"**in üstünde derecelendirilmektedir.

Uluslararası piyasalarda kendi reytingi zayıf olan S&P'nin yaptığı not indirimi tek başına Türkiye'ye yönelik sermaye akımları üzerinde fazla etkili olmayacak gibi iken ikinci kuruluşun da not indirimi yapması gerek ekonomik gerekse siyasi çevrelerde büyük tepki toplamıştır.

S&P'nin Türkiye ile kredi derecelendirme anlaşması bulunmamaktadır. Söz konusu kuruluşun

başından beri Türkiye ile ilgili değerlendirmelerini ön yargılı, doğru verilere ve derin analizlere dayanmadan yaptığına ilişkin ciddi emareler bulunmaktadır.

Darbe girişiminin ekonomik etkilerinin görünür hale gelmesi uzun sürebilir. Bu süre beklenmeden gerek S&P'nin gerekse Moody's'in ekonominin geleceği hakkında olumsuz öngörülerde bulunarak kredi notunu düşürmeleri konunun ekonomik değil, siyasi bir boyuta taşınmasına yol açmıştır. Bu durum yurtiçinde birçok kesim tarafından, **darbe girişimi ile bozulan algılar üzerinden bir finansal kriz ortamı oluşturma gayretlerine destek sağlama çabası** olarak okunmaktadır.

3 SONUÇ

Kredi derecelendirme kuruluşları, her ne kadar bir asırdır faaliyet gösterebilirler de özellikle 2008 yılındaki küresel krizden sonra adları daha fazla duyulmaya başlanmış ve dünya ekonomik yapısı üzerindeki tesirleri ve siyaset kokan sınıflandırma notları ile tartışılır hale gelmiştir.

Kredi derecelendirme sektörü büyük ölçüde belirli kuruluşlar üzerinden gerçekleşmektedir. Bahsedilen büyük kuruluşlar, uluslararası faaliyette bulunan üç adet kredi derecelendirme kuruluşu olup bunlar; Amerikan Sermaye Piyasası Kurulu tarafından tesis edilen NRSRO bünyesinde yer alan ve "üç büyükler" olarak adlandırılan Moody's, Standart & Poor's (S&P) ve Fitch Ratings'dir. Küresel çapta kredi derecelendirmenin çoğunu yapan ve **sektördeki pastanın en fazla payına sahip olan bu üç şirket**, aynı zamanda dünya çapında itibar gören ve etkisi en yüksek olan kurumlardır. Dolayısıyla üç büyükler sadece yerelde değil aynı zamanda küresel çapta da tekelleşerek faaliyet göstermektedir.

Kredi derecelendirme kuruluşlarının şirketlere, borç araçlarına ve ülkelere **verdikleri notlar, yatırımcılar için paralarını yönlendirecekleri şirket ve ülkeyi seçmelerini belirlemelerine yardımcı olmaktadır.**

Küresel finans piyasalarının zorunlu olarak kullandığı ve bağlı olduğu bu üç büyük kuruluş, son 10 yıldır yapmış olduğu derecelendirmelerindeki tutarsızlıkları ve zamansızlıkları yüzünden birçok otorite ve yatırımcı tarafından tartışılır ve sorgulanır olmaya başlamıştır. Kredi derecelendirme sektöründe faaliyet gösteren "üç büyüklerin sadece piyasa yardımcısı ve düzenleyicisi olmaktan ziyade, bir takım siyasal ve politik amaçlara hizmet ettiği ile ilgili görüşlerin çoğalması, dikkatlerin bu kuruluşlara yönelmesini sağlamış ve ellerindeki bu gücün nasıl kullanıldığına dair soru işaretlerini artırmıştır.

Moody's, Türkiye'nin uzun vadeli yabancı para cinsinden kredi notunu bir basamak düşürerek yatırım yapılabilir seviyenin altına indirirken, görünümünü durağan olarak belirledi. Bu kararlar birlikte **Türkiye'yi yatırım yapılabilir seviyede derecelendiren tek büyük kredi derecelendirme**

şirketi Fitch kaldı. Fitch'in 2016 yılının geri kalanında Türkiye'nin kredi notuna ilişkin takvime bağlanmış bir değerlendirmesi bulunmamakta. **Moody's Türkiye'yi yatırım yapılabilir seviyenin bir kademe altında, Standard & Poors 2 kademe altında derecelendiriyor.**

Puanlamaları son derece tartışmalı ve sabıkası hayli kabarık olan bu üç kuruluşun son zamanlarda yaptığı sınıflandırmalarda bir farklılık veya iyileşme görünmemektedir. Bu rating kuruluşlarının yaptıkları analizler, verdikleri notlar ve durum değerlendirmeleri hala para ve sermaye piyasalarını ciddi şekilde etkilemekte, küresel döviz paritelerini ve borsa puanlarını sarsmaktadır. Kuruluşların **politik hesaplarla verdiği notlar**, yabancı yatırım çekerek kalkınmayı hedefleyen devletlere zarar verebilmektedir.

2016 yılı ilk ve ikinci çeyrek büyüme rakamları ortadadır. Makroekonomik göstergelerde herhangi bir bozulma olmamıştır. İlk 8 ay bütçesi fazla vermiş, kamu maliyesi sağlam duruşunu sürdürmektedir. Ancak Dünya ekonomisinin yavaşladığı 2016 yılının ilk yarısında Türkiye yüzde 3,9 büyümüştür. Cari açık düşmüş, büyümeye yönelik birçok tedbir aktif hale getirilmiştir.

- ✓ **TCMB** geçtiğimiz hafta gerçekleştirdiği Para Politikası Kurulu (PPK) toplantısında faiz koridorunun üst bandında **25 baz puanlık indirimle giderek** gecelik borç verme faiz oranını yüzde 8,25'e çekerken, alt bandı yüzde 7,25'te sabit tutmuştur. Böylece TCMB, "ölçülü ve temkinli" olarak nitelendirdiği faiz indirimlerine üst üste yedinci ayda da devam etmiş olmuş ve bu **7 aylık dönemde TCMB'nin üst bantta gerçekleştirdiği toplam faiz indirimi 250 baz puana ulaştı.**
- ✓
- ✓ TCMB'nin faiz indirimi ve Fed'in faizleri artırmama kararı hisse senedi piyasası başta olmak üzere TL varlıklara alımları beraberinde getirmiştir.
- ✓ Merkezi yönetim bütçesi Ağustos ayında 3,6 milyar TL fazla vermiştir. Bu ayda bütçe gelirleri yıllık bazda yüzde 18,9, bütçe giderleri ise yüzde 25,9 oranında artmış, **bütçe 2016 yılının ilk sekiz aylık döneminde ise 4,9 milyar TL fazla vermiştir.**
- ✓ Öte yandan, ekonominin yılın ikinci yarısında ivme kaybetmesi nedeniyle iç talebi canlandırmak amacıyla tüketici kredileri ve kredi kartlarında düzenlemeye gidilmiştir. Ekonomi Koordinasyon Kurulu kararları ile **kredi kartıyla yapılan harcamalarda genel taksit sayısı 9'dan 12'ye yükseltilirken, bireysel kredilerde vade 36 aydan 48 aya çıkarılmıştır.** Kurul, konut kredilerindeki **kredi/konut değeri oranını da %75'ten %80'e** çıkarmayı kararlaştırmıştır. İthalatçı sektörlerle yönelik taksit sınırı ise sürdürülecek. Ayrıca, **kredi kartlarında ve tüketici kredilerinde 72 aya kadar yeniden yapılandırma imkânı** getirilmiştir.

15 Temmuz'dan sonra, değerlendirmesini peşin hükümlerle vermeyeceğini söyleyerek 3 aylık süre isteyen Moody's, "Türkiye'nin inanılmaz toparlanma sürecine girdiği" açıklamasını yaptıktan 3 gün sonra kredi notunu düşürmüştür.

Peki, bu karar gerçeği anlatan bir gösterge mi olmuştur yoksa siyasi/politik eksende ülke üzerindeki baskıların değişik bir yöntemi midir?

Türkiye'deki hal böyle olunca, üç gün önce yaptığı açıklama ile sonrasındaki aldığı derecelendirme kararı arasında yüzde yüz tezatlık bulunan bir kurumun yaptığı notlandırmanın siyasi olmadığını söylemek mümkün değildir. **Karar, objektiflikten uzak bir karardır. Silahla, tankla, uçakla ülkeye yapılamayanların notla, dereceyle, yazıyla yapılmaya çalışılmasıdır.**

Ülke hayatının en büyük iç kargaşasını çıkararak, vatani hainlerin eline bırakma gibi bir hedefle başlayan "**15 Temmuz Kalkışması**" ile **baş eden Türkiye**, öncesi ve sonrası açıklamalarla siyasi bir karar olduğu apaçık ortada olan derecelendirme kuruluşlarının **not kırmalarından da kendi dinamikleri ile kurtulacaktır.**

Bu noktada devlete düşen; yapısal reformların daha da genişletilerek hızlandırılması, mali disiplinin korunmasıdır. Bununla birlikte, büyümeden taviz verilmeden yeni önlemler ve teşvik paketi uygulaması devam etmelidir.

Demokratik kazanımların korunması mücadelesinin bir benzerinin ekonomik alanda da verilmesi elzemdir. Bu bağlamda öncelikle kamuoyunun bu konuda sürekli aydınlatılması, kırılanlıkların sürekli takip edilip, sorun yaşandığında müdahale edilmesi gerekmektedir.

Her ekonomik konuda olduğu gibi **not indiriminden de en çok etkilenecek olan grup iş âlemidir.** Devletin ekonomik konularda aldığı her kararı uygulayacak olan da, karşılığını alacak olan da ticaret ve sanayi erbabıdır.

Son asrın en büyük dik durma sınavını 15 Temmuz gecesi vermiş olan halkımız, siyasi karar olduğu belli olan, figüranlar vasıtasıyla ekonomimize zarar vermek, manen yıkamadıkları ülkeyi madden zedelemek isteyen güruha karşı da dimdik duracaktır.

Herkesçe malumdur ki "**Yanlış hesap Bağdat'tan dönecektir**". Vermeye gelince cimri, almaya ise cömert olanların karşısında, kuralları neyi gerektiriyorsa oyunu ona göre oynama zamanıdır.

İki derecelendirme kuruluşunun not düşürmesi dünyanın sonu değildir. Elbette daha fazla maliyetler ile karşılaşılacaktır ve finansman kaynağı krediler bu dönemde yüksek faizle sunulacaktır. Ama istiklal mücadelesini her daim damarlarında hisseden bu millet, ekonomik refahı için de gayretle, azimle çalışacak, üretmeye devam edecektir.

KAYNAKLAR

- Yavilioğlu, C. (2016) Askeri Darbeler, Ekonomik Krizler ve Kredi Derecelendirme (Reyting) Kuruluşları, Maliye Bakan Yardımcısı
- Kuru, E. (2016) Üç Büyük Kredi Derecelendirme Kuruluşu ve Türkiye, www.iktisadi.org/uc-buyuk-kredi-derecelendirme-kurulusu-ve-turkiye.html
- Eren, E. (2010). Derecelendirme Kuruluşlarının Sorumluluğu, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Tezi.
- Demir, M., & Eminer, F. (2014, Aralık). Kredi Derecelendirme Kuruluşları Üzerine Düşünceler. LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi (V:II).
- Şahinkaya, E. (2014). 10 Soruda Kredi Derecelendirme Kuruluşları Ne Yapıyor, Kararları Neden Önemli, Niye Tartışılıyor? <http://t24.com.tr/haber/10-soruda-kredi-derecelendirme-kuruluslari-ne-yapiyor-kararlari-neden-onemli-niye-tartisiliyorlar,271402>.
- Arslan, H. B. (2013, Mayıs 16). Kredi Notlarını Anlama Kılavuzu t24.com.tr/yazarlar/h-bader-arslan/kredi-notlarini-anlama-kilavuzu,6706
- AYAZ, M.S., (2013) Uluslararası Kredi Derecelendirme Kuruluşları: Eleştirel Bir Bakış, www.bilgesam.org/incele/230/-uluslararasi-kredi-derecelendirme-kuruluslari--elestirel-bir-bakis/#.V-jdKFSLTcc